

Tror det finnes løsninger

Nussir-direktør Øystein Rushfeldt tror reindriften egentlig ønsker gode løsninger, mens et NSR-styrt Sameting presser på for å svartmale gruvedriften.

Av Tom Skoglund
tom@altaposten.no

Ved siden av miljøaspektet knyttet til sjødeponiet har forholdet til reindriften vært det mest betente temaet knyttet til den forestående gruvedriftens virksomheten i Repparfjord. Det aller meste av virksomheten skal foregå under jord, med strenge restriksjoner for all virksomhet i dagslys. Likevel mener noen at det samlede trøkket fra gruva i kombinasjon med 420 kV-linje, hytteutbygging, veier og annen menneskelig aktivitet vil bli for mye.

Gruvedirektøren støtter langt på vei reindriften, når det gjelder det samlede påvirkningstrykket fra forskjellige utbygginger. Men han mener effekten av den planlagte gruvedriften er sterkt overvurdert.

– Jeg mener å ha hørt at det er over 1.000 hytter i Kvalsund kommune, svært mange av disse finner man oppover Repparfjorddalen. Alle skjønner at dette utgjør et ganske heftig arealbeslag, da dette ikke er fortettet hyttebygging slik vi ser sørpå. Med aktiviteten som følger med, scooterkjøring, mye folk og støy, er det ikke rart at reinen unnviker området. Jeg har stor forståelse for at utstrakt hyttebygging er en utfordring for reindriften, sier Rushfeldt.

Uforståelig

Med det som utgangspunkt stusser han over at Sametinget ifølge han kommuniserer ut at det er Nussirs gruvedriftens virksomhet som blir fremstilt som et være eller ikke-være for reindriften:

– Det fremstilles ikke som at vi er «dråpen som får begeret til å renne over» i kommunikasjonen fra Sametinget, men som at gruvedriften vil ta livet av reindriften i Repparfjordområdet. Men vi skal jo drive under jord og vil kun ha drift over jord i et område som i utgangspunktet ikke er reindriftsareal – helt nede ved sjøen. Og så er det veien opp til Ulveryggen – denne er veldig tungt regulert i konsesjonen, med klare begrensninger av hensyn til reindriften. Men denne veistubben utgjør ikke mer enn én av veiene til de tusen hyttene. Jeg har derfor litt vanskelig for å forstå konklusjonene i rapporten Sametinget støtter seg på, sier han.

Rapporten han viser til ble bestilt av Sametinget og overlevert fra organisasjonen Protect Sapmi i sommer. I denne slås det fast at 54 prosent av arealet i gamle Kvalsund kommune allerede er «påvirket» av menneskelig aktivitet. Det tilsvarer 532 av 990 kvadratkilometer.

I rapporten setter Protect Sapmi en påvirkningssone på inntil 1,5 kilometer rundt hver bygning, fra hytte til industribygg, i kommu-

nen. Påvirkningssonen fra E6 og Rv94 er ansett å være en kilometer, 750 meter for fylkesvei og kommunale veier. Kraftlinjene som skjærer gjennom området anses å ha henholdsvis 1 kilometer (66 kV) og 1,5 kilometers (132 kV) påvirkningssoner.

Også Porsa kraftverk, telemaster i Repparfjorddalen, traktorveier, hundekjøringssoner, grustak og annet virker inn i påvirkningsanalysen. Utrederne estimerer at framtidige arealinngrep for Nussir vil øke dette tallet til 63 prosent, særlig på grunn av 420 kV-linje som skal til Skaidi og er konsesjonssøkt videre til Hammerfest for å møte behovet til Melkøya og sikre strømforsyningen Hammerfest by. I anleggsperioden er påvirkningssonen satt til 4 kilometer, 2,5 kilometer i driftsperioden.

Med Nussir vil det «påvirkede» arealet ifølge Protect Sapmi øke til 70 prosent – og utgjøre totalt 688 av gamle Kvalsunds 990 kvadratkilometer. Selv om gruvedriftens virksomhet vil foregå som underjordsdrift, mener utrederne at den lokale påvirkningssonen vil være i ti kilometers omkrets rundt prosessanlegget.

– Dette er ifølge rapporten dramatisk, særlig for distriktet Fiettar. Også reindriftsutøvere tilhørende distriktet Falas vil rammes, hevdes det i rapporten.

Gammelt industriområde

Nussir-Rushfeldt er ikke enig i konklusjonen.

– Dette er et område hvor det har vært industrivirksomhet siden 70-tallet, som allerede er avgitt og som er regulert til industriformål. Intet «nytt» areal skal tas nå. Vi skal drive under jord. Trafikken til Ulveryggen er en liten del av operasjonen, og til det store feltet Nussir er det adkomst helt nede ved fjæresteinene, der reinen uansett ikke skal være. Jeg har vanskelig for å forstå logikken, sier han.

– Hvorfor er man da så sterkt imot dere?

– Dette er politisk og handler om posisjonen NSR har bestemt seg for å innta. De har sagt offentlig at de skal sabotere for Nussir. Og det gjør de. De holder det de lover, sier han.

Reindriften tror han egentlig er interessert i å finne løsninger.

– Når det kommer til reindriften, så skal vi ha dem som naboer framover. Vi er nødt til å opptre på en slik måte at vi får tillit hos dem, at ting hos oss fungerer bra og at vi ikke ødelegger for reindriften. Det er et absolutt must for oss. Vi vil og gjøre det vi kan for å oppnå et positivt forhold til reindriften. Vi ønsker en dialog med dem for å få løst det de ikke måtte være fornøyde med. Sametinget har inntatt en holdning om at man ikke skal komme til noen slik enighet, de viser at de ikke er interessert i oss overhodet. Det kan vi ikke gjøre noe med, det er Sametingets rett å være uenig i at det skal være gruvedrift her. Og vi har ingen intensjon om å frata Sametinget denne retten. Jeg føler det mye mer maktpåliggende å finne fram til gode løsninger med reindriften, sier han.

Ønsker dialog

Rushfeldt inviterer derfor reindriftsutøverne til nye møter.

– Vi hadde en utmerket dialog med reindriften de første seks-syv årene, det var konstruktivt, og med hyppige møter og innspill til forbedringer. Vi tror det er best å komme tilbake til en slik dialog der vi snakker sammen direkte med hverandre. Å bruke ressurser, energi og økonomi på advokater i Oslo skapes det ingenting av.

– Hva skal til for at dere blir enige?

– Det aller viktigste er at begge parter har tillit til og respekterer den andre, at det er interesse for og vilje til å snakke om disse utfordringene. Jeg vil gjerne at denne dialogen kommer på plass igjen, og gjerne uten advokater tilstede. Uten respekten og tilliten så er det vanskelig å komme til enighet, sier han.

– Hva er den største enkelt-utfordringen reindriften ser med dere?

– Jeg tror ikke det er noen fysiske «ting» som er problematiske. Jeg tror dette utelukkende handler om å komme sammen, avklare misforståelser og finne praktiske løsninger. Så ser jeg jo at dette må bli noe positivt for reindriften og. At de også har noe igjen for å stille opp. På samme måte som andre innbyggere i nærrområdet vil ha fordeler ved at husene deres blir mer verdt, at lokale tilbud opprettholdes eller blir bedre – noen fordeler må også reindriften sitte igjen med.

– Har du eksempler?

– Jeg tror reindriften best kan svare på hva som er viktig for dem i en slik prosess, sier han.

Følger lovene

Nussir-direktøren peker på at konsesjonen gir klare rammer for hvordan de får lov til å drive, og at det i konsesjonen er tatt hensyn til blant annet reindriften.

– Enkelte frykter tilsynelatende at konsesjonsvilkårene ikke overholdes, eller at man «sniker seg unna» disse. Hva tenker du om dette?

– Jeg hadde skjønt dette om vi var i Hviterussland eller Venezuela, men i Norge er det helt opplagt at alle lover og lovbestemte tillatelser følges. Jeg skjønner ikke hvordan noen kan tro noe annet. Og i dette prosjektet er det ekstra mange som følger med. Du kan være ganske sikker på at ethvert minste avvik fra tillatelsene eller konsesjonsbetingelsene vil bli plukket opp. Norsk bergverksindustri er ikke noen «shady business», tvert imot er norske aktører både solide og seriøse, og som driver sin virksomhet på bakgrunn av avgitte konsesjoner. Du finner ikke «snuskebedrifter» i norsk bergindustri, tvert imot vil jeg påstå at norsk bergindustri er mer solide og mer seriøse enn gjennomsnittet av norske bedrifter.

Direktør Øystein Rushfeldt (t.h.) i Nussir ASA velger å være optimist i forhold til at det går an å komme til en enighet med reindriften. Her med næringsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) i april 2019. (Foto: Ole Berg-Rusten, NTB Scanpix)

– Jeg er ikke villig

Distriktsleder Nils M. Utsi i reinbeitedistriktet Fiettar mener reindriftsutøverne i området er presset til bristepunktet. (Foto: Aron Bræstrup Lønes)

Distriktsleder Nils M. Utsi er glad for at Nussir-direktøren viser forståelse for at reindriften er presset. Men han firer ikke en millimeter på kravet om gruvestans.

Av Tom Skoglund
tom@altaposten.no

Kampen mot Nussir-gruva er langt mer enn «bare» en unødvendig tverrhet fra reindriften side. Det understreker Nils M. Utsi, distriktsleder for Fiettar. Distriktet hans lever ifølge han på en kritisk grense hva angår areal.

Utsi har blitt forelagt uttalelsene til Nussir-direktøren.

– Jeg ser at han sier han vil ha et samarbeid. Men dette er dessverre bare ord. Vi har ikke tillit til Nussir eller til Øystein Rushfeldt.

– Vi har mye hardt i minne, som da vi nå sist ble sparket ut av et informasjonsmøte der den tyske kjøperen av forekomsten (Aurubis, red. ann) også var til stede. Slikt legger ikke et

er reindriffta kan godta

g til å grave min egen grav

godt grunnlag for tillit mellom partene, sier Utsi.

Ber om for mye

Videre mener distriktslederen at Nussir-direktøren ber om for mye, om han ønsker en aksept fra reindriffta for gruvedrift på Ulveryggen og Nussir. Utsi viser til utredningen fra Protect Sapmi, som fastslår at man risikerer en total kollaps av reindriffta i Fiettar, og til dels i Fala-distriktet.

– Med det som bakgrunn har jeg ingenting å gi. Vi kan ikke se gruvedriften på Nussir alene som et enkeltstående inngrep. Vi kan heller ikke se inngrepene rundt 420 kV-linja isolert. Vi kan ikke se på hytteområdene og alle ulovlighetene som bedrives her isolert. Alt dette må settes i sammenheng, og slås sammen. Vi blir bedt om å realitetsdrøfte vår egen død. Det er mye å forlange, mener Utsi.

– Man må se på det samlede trøkket. Og som Rushfeldt selv sier har det allerede vært et sterkt trøkk fra hyttebygging og annet.

– Hva tenker du om konklusjonen i

Protect Sapmi-rapporten?

– Dette er den eneste rapporten der man legger det reindriftsfaglige til grunn. Jeg tror mer på den framfor eksempelvis utredningen rundt 420 kV-linja, som var kjøpt og betalt av Statnett og NVE. Her kommer man jo fram til at den nye linja ikke har negative konsekvenser for reindriffta.

Stor trafikk, mye støv

– Kan en «veistump» på Ulveryggen være til skade for reindriffta – kan man ikke sette restriksjoner for bruk av denne når flokkene er i området?

– Det er underkommunisert at det vil være stor trafikk her, i snitt skal en stor lastebil eller dumper kjøre her hvert syvende minutt med masser. I tillegg til aktiviteten rundt selve trafikken vil dette føre til mye svevestøv som igjen legger seg på beitet.

Utsi mener eneste løsning synes å være at det ikke utvinnes fra Ulveryggen-feltet i det hele og store.

Rystelser i fødestua

Når det kommer til det større Nus-

sir-feltet, er det heller ikke greit med utvinning her så lenge reindriffta er i området.

– Nussir-feltet skal utvinnes helt under jord, uten drift oppe i dagen. Er ikke det greit?

– Området mellom Ulveryggen og Nussir, det er «fødestua» vår, hvor kalvingen foregår. På Nussir tenker man å sprengre ut massene, fordi berget er så hardt at det ikke er økonomi i å bore. Vi vet at rein reagerer på rystelser, og rystelsene fra sprengingen på Nussir kan være forstyrrende for reinen, sier Utsi.

– Det «kan» være forstyrrende – men det er ikke sikkert at reinen vil merke dette?

– Dette er en risiko vi som reineiere må bære. Jeg ser ingen mulighet for å bære en så stor risiko som dette vil utgjøre. Kalvingen skjer like nord om Repparfjordfjellet, fra Skaidi og inn mot Nussir. Om kalvingen påvirkes negativt vil det være svært alvorlig.

– Kommer gruvedriften i gang i dette området, så er løpet kjørt. Tillatelse til gruvevirksomhet er gitt,

men distriktet mener tillatelsen er ugyldig da den bryter med både intern- og eksterntrettslige bestemmelser. Vi vil ha en juridisk vurdering av dette, om tillatelsen kan gis eller ikke, med bakgrunn i ILO-konvensjonen og FNs menneskerettskonvensjon.

– Enn om vi snakker gruvevirksomhet med sprenging kun i vinterhalvåret?

– Det ville nedjustert terskelen for å kunne drøfte saken. Men slik situasjonen er nå, så kan vi ikke realitetsdrøfte tiltak rundt en etablering. Det er ikke mer areal å gi – vi er allerede overbelastet av øvrige inngrep. Vi har rett og slett ikke den fleksibiliteten man kanskje har i andre områder. Vi er trengt opp i et hjørne – på kanten av et stup. Neste trekk er at vi bare forsvinner over kanten.

– Sett opp mot andre ting som er etablert og som skal inn i det allerede overbelastede området, så har vi ingenting å gå på, rett og slett. Men jeg setter veldig pris på å se at Øystein Rushfeldt har oppfattet at Nussir alene ikke er de som tar en stor bit av vårt reinbeiteareal. Han

må konkurrere med hytteområder, veier, kraftlinjer og annet. For det er vi i reindriffta som må bære konsekvensene av dette.

Møtes med forståelse

– Så egentlig er det ingenting som gjøres for å få reindriffta «med på» en gruveetablering, slik situasjonen er nå?

– Nei. Jeg er ikke villig til å begynne å grave min egen grav med viten og vilje. Det er en kjempestor risiko for at dette kan gå rett vest. Og den risikoen kan ikke vi bære, mener Utsi.

– Det stemmer med andre ord ikke at dette er et politisk motivert «nei», drevet av krefter i Sametinget?

– Nei. Fra distriktets side har det aldri vært noe som skulle tilsi at vi var klare til å forringe vårt eget livsgrunnlag. Vi har hele tiden vært imot. Men vi har følt at vi i lang tid har talt for døve ører, at vi har argumentert imot gruva uten å bli hørt. De siste årene har vi blitt møtt med større forståelse for motstanden, sier distriktslederen.